

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра кримінального процесу

ФОНДОВА ЛЕКЦІЯ

**З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС”**

ТЕМА 1

**“ПОНЯТТЯ, СУТЬ І ЗАВДАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОЦЕСУ”**

ПЛАН ЛЕКЦІЇ:

1. Поняття, сутність та форми кримінального процесу

2. Завдання кримінального процесу

3. Система стадій кримінального процесу

4. Кримінально-процесуальна форма, функції, відносини та гарантії

5. Кримінально-процесуальні акти

Нормативні джерела:

1. **Конституція України:** Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. **Кримінальний процесуальний кодекс України** прийнятий 13.04.12 р.: чинне законодавство з 19.11.12 р.: (офіційний текст). – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2012.
3. **Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України** (Загальна частина) [текст] / [Рожнова В.В., Савицький Д.О., Конюшенко Я.Ю. та ін.]. – К.: Нац. акад. внутр. справ, – 2012.
4. **Кримінальний процес: підручник** / В.В. Коваленко, Л.Д. Удалова, Д.П. Письменний. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 544 с.
5. **Кримінальний процесуальний кодекс України: наук.-практ. комент.** / В.Г. Гончаренко, В.Т. Нор, М.Є. Шумило. – К.: Юстініан, 2012. – 1224 с.
6. **Кримінальний процес в питаннях і відповідях : Загальна і Особлива частини :** [навч. посіб.] / Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, Д. О. Савицький, О. Ю. Хабло. – [3-тє вид., доповн. і переробл.]. – К. : Скіф, 2013. – 256 с.

1. Поняття, сутність та форми кримінального процесу

Кримінальний процес –

це врегульована кримінальним процесуальним законом діяльність органів досудового розслідування, прокуратури і суду за участю інших фізичних та юридичних осіб, спрямована на розслідування кримінальних правопорушень, викриття осіб, які їх вчинили, здійснення правосуддя у кримінальному провадженні, а також на вирішення питань, пов'язаних із виконанням судових рішень

Навчальна дисципліна «Кримінальний процес»

загальна частина

основні, вихідні положення:

- поняття, сутність та форми кримінального процесу;
- кримінальний процесуальний закон та правила його дії;
- джерела кримінального процесуального права України; засади (принципи) кримінального провадження;
- правовий статус суб'єктів кримінального процесу;
- докази та доказування в кримінальному процесі;
- заходи забезпечення кримінального провадження та ін.

особлива частина

рух кримінального провадження на всіх стадіях кримінального процесу, а також особливі порядки кримінального провадження

Криміналістика і
судова психологія

Кримінологія

Кримінально-виконавче
право

Кримінальне
право

Кримінальний
процес

Конституційне
право

Законодавство про
судоустрій,
прокурорський нагляд
і адвокатуру

Судова медицина і
судова психіатрія

Законодавство про
оперативно-розшукову
діяльність

Історичні форми кримінального процесу:

- ❑ змагальна (обвинувальна)
- ❑ інквізиційна (слідчо-розшукова)
- ❑ змішана:
 - ✓ процес, у якому досудове розслідування побудовано на суто розшукових, а судові стадії - на змагальних засадах
 - ✓ процес, у якому досудове провадження містить елементи змагальності

Кримінальний процес України
є *змішаним* процесом слідчо-змагального типу

2. Завдання кримінального процесу

Завдання кримінального провадження сформульовано в ст. 2 КПК.
Ними є:

1) захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень

2) охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження

3) забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду

Швидкість

наближення строків
проведення
досудового
розслідування
та судового розгляду
до моменту вчинення
кримінального
правопорушення
(початку
кримінального
провадження)

Повнота

встановлення всіх
обставин,
які підлягають
доказуванню
у кримінальному
провадженні
(ст. 91 КПК)

Неупередженість

об'єктивне,
безстороннє
дослідження
обставин
кримінального
провадження

3. Система стадій кримінального процесу

Стадії кримінального процесу –

це відносно самостійні етапи кримінальної процесуальної діяльності, що

характеризуються:

- ✓ безпосередніми завданнями,
- ✓ специфічним колом суб'єктів процесуальної діяльності,
- ✓ властивою їм кримінально-процесуальною формою,
- ✓ підсумковими рішеннями

Система стадій кримінального процесу :

- 1) досудове розслідування;
- 2) підготовче провадження;
- 3) судовий розгляд;
- 4) провадження в суді апеляційної інстанції (апеляційне провадження);
- 5) виконання судових рішень;
- 6) провадження в суді касаційної інстанції (касаційне провадження);
- 7) провадження у Верховному Суді України;
- 8) провадження за нововиявленими обставинами.

4. Кримінально-процесуальна форма, функції, відносини та гарантії

Кримінально-процесуальна форма – це визначений законом порядок кримінального провадження загалом, порядок виконання окремих процесуальних дій та порядок прийняття процесуальних рішень

Кримінально-процесуальна форма

уніфікація

встановлення єдиного порядку кримінально-процесуальної діяльності для усіх кримінальних проваджень

диференціація

встановлення особливих порядків провадження:

- кримінальне провадження на підставі угод (гл. 35 КПК);
- кримінальне провадження у формі приватного обвинувачення (гл. 36 КПК);
- кримінальне провадження щодо окремої категорії осіб (гл. 37 КПК);
- кримінальне провадження щодо неповнолітніх (гл. 38 КПК);
- кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру (гл. 39 КПК);
- кримінальне провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю (гл. 40 КПК);
- кримінальне провадження на території дипломатичних представництв, консульських установ України, на повітряному, морському чи річковому судні, що перебуває за межами України під прапором або з розпізнавальним знаком України, якщо це судно приписано до порту, розташованого в Україні (гл. 41 КПК)

Функції кримінального процесу

(кримінально-процесуальні функції) – визначені законом основні

напрями кримінальної

процесуальної діяльності

Функції кримінального процесу

Кримінально-процесуальні правовідносини –

це врегульовані кримінальним процесуальним законом суспільні відносини, що виникають і розвиваються у зв'язку зі здійсненням кримінального провадження

Елементи кримінально-процесуальних правовідносин:

- 1) суб'єкти – усі державні органи, їх посадові особи, що здійснюють кримінальне судочинство, а також інші громадяни, посадові та юридичні особи, що залучаються у сферу кримінального процесу**

- 2) об'єкт – те, з приводу чого виникли і розвиваються правовідносини**

- 3) процесуальні права і процесуальні обов'язки суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності**

Кримінально-процесуальні гарантії —

**це передбачені кримінальним
процесуальним законом
засоби забезпечення ефективного
здійснення кримінального
судочинства, виконання його
завдань**

Система кримінально-процесуальних гарантій:

1) кримінально-процесуальна форма

2) принципи кримінального процесу

3) оскарження дій, рішень і бездіяльності органів і посадових осіб, що здійснюють кримінальне провадження

4) заходи забезпечення кримінального провадження

5) прокурорський нагляд

6) судовий контроль

7) відомчий контроль

8) юридична відповідальність учасників кримінального процесу

5. Кримінально-процесуальні акти

Кримінально-процесуальні документи – це письмові документи, складені на підставі кримінального процесуального закону уповноваженим на те суб'єктом у зв'язку із виконанням процесуальних дій або прийняттям процесуальних рішень, у якому зафіксована інформація про хід і результати кримінально-процесуальної діяльності

Основні види кримінально-процесуальних документів:

постанова

протокол

ухвала

обвинувальний акт

вирок

Класифікація кримінально-процесуальних документів:

1) за процесуальним значенням

основні

допоміжні

2) за імперативністю складання

факультативні

обов'язкові

3) за місцем складання

ті, що складаються в службових приміщеннях органів досудового розслідування, прокуратури, суду

ті, що складаються поза їх межами